

[Fraenkel.]

aldrig lagt saa mange Penge i det kongelige Teaters Kasse, som siden jeg har faaet Fri-billet.

Men hele dette Gennembrud, alt dette ny, vi staar overfor, det afstedkommer i det menneskelige Sind, hvor vi ser hen, til hvilken Kant i Samfundet vi saa vender os, *Forvirring*, og det fremkalder ogsaa *Forvirring* med Hensyn til Vurderingen af al Kunst, ogsaa med Hensyn til Vurderingen af Teatrets Kunst. Og som saa ofte under forvirrede Forhold griber man bare efter Nyheden; man kan ikke faa noget fast Standpunkt i det gamle, man forsøger alt-saa overalt. Hvor en Redningsplanke bliver stukket ud til en, tager man fat i den blot for at prøve, om nu den kan bære.

Og akkurat det samme er det, vi oplever ved Teatret. Vi oplever stadig nye Forsøg. Vi ser Stykker, der bogstavelig talt ikke er andet end Udstyr, og vi ser andre Stykker, hvor der bogstavelig talt slet intet Udstyr er. Der er hængt et Par Gardiner op, der er sat et Luftstykke bagved, men i øvrigt er der ikke noget. Vi ser Stykker, hvor der er sat Tusinder og atter Tusinder ind paa Dragter, paa Klæder, vi ser andre Stykker, hvor der slet ingen Klæder er. Det mærkværdige er jo, at de, hvor der ingen Klæder er, koster aller-mest. Vi er ikke saa langt ude paa dette Omraade, som de er mange Steder i Ud-landet, men vi er dog ude paa Skraaplanet undertiden og temmelig langt fremme paa det.

Jeg minder f. Eks. om et Stykke, som gik for nogle Aar siden her, „Aladdin“, og dets Udstyrelse. Det var et ganske overordentlig kostbart Stykke at sætte i Scene, og der blev sagt, at det var de Klæder, der var gaaet med, der havde kostet saa meget. Jeg maa sige, der skulde en god Teaterkikkert til for at opdage de Klæder, for jeg kunde kun se et rent Minimum og kunde slet ikke begribe, der blev givet saa meget ud paa det.

Men kort og godt, under den alminde-lige *Forvirring*, som præger Vurderingen af Kunst som alt andet i vor Tid, og som har sine gode Aarsager, retter man Blikket stadig mod det udvendige. Man glemmer hele Tiden, at Kunst er noget, der kommer inde fra, fra Mennesket, og som, hvad der end anvendes paa det ydre Udstyr, intet som helst har at sige med Hensyn til Spørgs-maalet: Er det Kunst, eller er det ikke Kunst?

Hvis man til et skønt Digt anvender et kostbart haandmalet Pergament at skrive det paa, vedbliver Digtet at være Kunst,

men skriver man det paa et gammelt Stykke Smørpapir, vedbliver det ogsaa at være Kunst. Man kan efterligne Kunst, om man vil, men man kan ikke skabe Kunst uden gennem Mennesket, og det skal vi huske paa, naar vi nu ser dette Lovfor-slag, om hvilket vi alle eller i alt Fald de fleste af dem, jeg har hørt udtale sig, mener, at det er et Forsøg. Og naar vi erindrer, at dette Forsøg i saa ganske over-ordentlig høj Grad afhænger af, hvor-dan det betaler sig, skal vi huske paa, at Spørgsmaalet om, hvorvidt det er Kunst, der bliver leveret, eller ikke, afhænger ikke af den Pengemasse, man ofrer paa den enkelte Forestilling. Skaf Kunst frem, saa vil den kunne gøre sig og virke som Kunst, akkurat lige saa godt under mindre pom-pøse Forhold.

Dette er paa ingen mulig Maade Skrive-bordsbetragtninger, jeg fremkommer med, det er Betragtninger, som jeg kan under-lægge med praktisk Bevis, hvilket Øjeblik det skal være.

Det ærede Medlem Fru Inger Gautier Schmit nævnte den Maade, paa hvilken man forholdt sig til Musik i Tyskland, hvordan man bogstavelig kan sige, at Forholdene der kan være saa elendige, som de være vil, de Mennesker skal og maa høre Musik, paa Koncert og i Opera. Jeg minder om, at i sit dybeste Forfald har Østrig alligevel opretholdt sit herlige Skuespilhus og sin Opera. Jeg mindes en Aften i et Berlinerteater, jeg tror, det var Volks-Opera, det var ikke Statsoperaen, hvor der optraadte en Samling Kunstnere, der sang godt og havde gode Stemmer, men som ingenlunde var Melba'er alle sammen.

Det var i den dybeste Elendighedstid, lige efter Krigen. Det var med Kulisser, der var snavsede, et forfærdeligt Udstyr, om det saa var Programmerne, fik vi dem leveret maskinskrevet paa elendigt Papir. Alt, hvad der hed det ydre Udstyr, alt, hvad der hedder det udvendige, var saa elendigt, som det overhovedet var muligt, alt bar det Præg af Armoden. Om selve Forestillingen vil jeg sige, at jeg har sjældent i mit Liv overværet noget saa betagende som denne Forestilling. Det var „Tannhäuser“, der blev spillet. Dagen efter maatte jeg gaa derhen igen og høre „Lohengrin“, og det var ikke saa meget en Teatergang, som det var en Højtid, jeg oplevede, og ganske det samme var Tilfældet med de 3 000 Men-nesker, som hørte paa det; Teatret var smækfuldt.

Dér er et uigendriveligt Bevis for, at det til syvende og sidst ikke er det store Ud-